

літературе на лексическому і композиційному рівні. Определено, як этот элемент архитектуры связан с историей Салоник и как он влияет на подбор лексики и организацию художественных текстов, посвященных городу. Особенно выразительно "мозаичность" образа проявляється в сборнике Н.Г. Пендзикиса "Салоники-мать".

Ключевые слова: художественный образ, прием "мозаичной лепки", Салоники, новогреческая литература, Н.Г. Пендзикис.

Pereplotchykova S.E., Candidate of Philol. Sc., Associate Professor,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

PRINCIPLE OF "MOSAIC MODELLING" OF THE WORD- PICTURE OF THE CITY OF THESSALONIKI IN THE MODERN GREEK LITERATURE

In the article the implementation of the method of "mosaic modelling" of the word-picture of the city of Thessaloniki in the Modern Greek literature is being analyzed at the lexical and composition level. It is determined how the architectural element is connected with the history of Thessaloniki and how it influences the selection of lexical items and organization of the literary texts describing the city. Especially "mosaic" the word-picture appears in the N. Pentzikis's book "Mitera Thessaloniki" (Mother Thessaloniki).

Key words: a word-picture, a method of "mosaic modelling", Thessaloniki, Modern Greek literature, N.G. Pentzikis.

УДК 81'373.2

Плакида Г.А., асп.,
Національний технічний університет України "КПІ"

ВНУТРІШНІЙ ТЕКСТОВИЙ ОНОМАСТИКОН МЕМУАРІВ ВІНСТОНА ЧЕРЧИЛЛЯ "MY EARLY LIFE"

У статті показані основні типи власних назв, що складають внутрішній текстовий ономастикон мемуарів Вінстона Черчилля "My early life". У центрі уваги знаходиться варіативність власних назв, вибір яких у цьому творі залежить від персональних уподобань автора.

Ключові слова: ономастика, власні назви, внутрішній текстовий ономастикон, мемуари.

Постановка проблеми. Дослідження мовних рівнів твору не може повністю описати специфіку мемуарного тексту як особливого феномену. Проте описання внутрішнього лексичного

рівня дає можливість відобразити поведінку мовних знаків у творі. Саме вживання певного типу імен (загальних та власних) у тексті представляє собою значний фактор формування структури мемуарного твору.

Важливим моментом є виділення внутрішнього текстового ономастикону (вживання власних назв – ВН), який допустимо розглядати як невід'ємну частину багатоструктурного ономастичного утворення, що й зумовлює **актуальність** цієї роботи. Необхідно зазначити, що виділення текстового ономастикону є неможливим без констатації того факту, що окремих авторів характеризують певні ономастичні "симпатії" [Гайдук 2001, 15]. **Метою** нашої статті є опис різноманіття онімів, що включаються в текстову тканину мемуарів Вінстона Черчилля "My early life", які є яскравим взірцем мемуарної літератури та надання загальної характеристики індивідуально-авторського підходу до вибору ВН. **Об'єктом** дослідження є персональний вибір ВН автором мемуарів, а **предметом** виступають власне оніми в тексті твору "My early life".

Детальний опис текстового ономастикону мемуарів необхідно почати з типізації онімів без прив'язки до мемуарних творів. Варто зазначити, що всі оніми поділяються на реаліоніми (імена реальних об'єктів) та міфоніми (імена вигаданих об'єктів). У свою чергу реаліоніми діляться на імена зон земного простору та імена зон космічного простору.

Імена земного простору включають такі категорії: топоніми – назви географічних об'єктів (Paris), анемоніми – стихійні явища (hurricane Aletta), ергоніми – ділові об'єднання людей (European Union), ідеоніми – об'єкти духовної культури ("Alice in Wonderland"), хремагоніми – об'єкти матеріальної культури (Mauser gun), хрононіми – відрізки часу (Middle Ages), біоніми – імена живих істот, у тому числі людей (зооніми – dog Rex, фітоніми – Dead tree, антропоніми – Mary, Tom).

Топоніми представляють собою досить чисельну групу та діляться на такі типи: омоніми – рельєфи земної поверхні (наприклад, Mount Everest), хороніми – назви територій (природні – Crimea, та адміністративні – USA), урбаноніми – назви об'єктів усередині міста (агроніми – Trafalgar Square, городські хороніми – the Kremlin, годоніми – Backer street), дромоніми – шляхи сполучення (Moscow – London airline), ойконіми – імена поселень

(комоніми – Vassilyevskoe village; акціоніми – London), гідроніми – водні об'єкти (потамоніми – Thames, лімніоніми – Loch Ness, океаноніми – Pacific Ocean, пелагоніми – Redsea, гелоніми – Okavango Delta), агрооніми – назва земельної ділянки (Elysian fields), дримоніми – назви лісів, лісних ділянок (Amazon Rainforest).

Імена зон космічного простору поділяються на такі види: космоніми – імена зон космічного простору (Big Dipper), астроніми – небесні тіла (Moon, Sun), планетоніми – планети (Mercury) чи астротопоніми – назви об'єктів на небесних тілах (геоніми – Black sea, селеноніми – crater Lomonosov, марсіоніми – Phoenix lake та ін.) [Подольская 1978, 13-14].

Усі вигадані імена або міфоніми поділяються на: міфоантропоніми – імена людей в міфах, казках (Hercules), міфотопоніми – географічні об'єкти (Olympus), міфозооніми – імена тварин (Cerberus), міфофітоніми – назви рослин (oak Proskurin), міфоперсоніми – імена персонажів міфів, казок (Areadna) та теоніми – імена божеств (Buddha) [Подольская 1978, 13-14]. Отже, дана класифікація онімів є досить детальною та відображає найбільш частотні типи ВН.

У мемуарах В. Черчилля ми можемо знайти майже всі приклади онімів, які було наведено вище. Переважна більшість власних назв у цьому творі є реаліонімами. Топоніми є найчисельнішою групою, їх кількість складає 1164 одиниць (наприклад, топонім England зустрічається 47 разів і є найчастотнішим в даному творі).

Другою за чисельністю є група антропонімів – 905 одиниць (ім'я, що зустрічається найчастіше – Mr. Winston Churchill (41одиниця) та його варіанти: Mr. Churchill (15 одиниць), Mr. Winston Spencer-Churchill (9 одиниць).

Багато науковців відносять до ВН також етроніми, що об'єднують назви етносів або етнічних спільностей, наприклад, роду, племені, племінного союзу, народу, народності, нації. У мемуарах В. Черчилля кількість етронімів складає 291 одиницю (наприклад, Voets – 154 одиниці).

Суперечливим є питання виділення в окремий розряд назв навчальних дисциплін (36 одиниць, наприклад, Mathematics) та мов (42 одиниці, наприклад, English), які в мемуарах В. Черчилля пишуться з великої літери та позиціонуються як ВН. Також можна виділити в окрему групу назви політичних партій, течій та політичних понять взагалі, кількість яких є досить значною в

даному творі (202 одиниці, наприклад, *Radicals*) та впливає на формування змісту, а також виділення індивідуального стилю автора, оскільки, описуючи власне життя, автор часто згадує політичні події, на фоні яких він ріс. Тому абсолютно логічним є використання великої кількості політичних онімів у цих мемуарах.

У мемуарах В. Черчилля можна виділити також такі чисельні групи онімів: хрононіми (94 одиниці, наприклад, *American Civil War*), хремотоніми (47 одиниць, наприклад, "*Alice in Wonderland*"; серед них окремо виділяються назви газет та журналів (60 одиниць, наприклад, *Daily Telegraph*), назви професій, посад та звань (243 одиниці, наприклад, *Adjutant-General*), військові підрозділи (175 одиниць, наприклад, *Grenadier Guards*), назви місяців року (88 одиниць, наприклад, *December* зустрічається 16 разів).

Також можна виділити такі невеликі за чисельністю групи онімів: назви фірм та корпорацій (5 одиниць, наприклад, *Wolseley valise*), нагороди та знаки (15 одиниць, наприклад, *Albert Medal*), назви теорій та теорем (14 одиниць, наприклад, *Vinominal Theorem*), релігійні напрямки, течії (15 одиниць, наприклад, *Christians*), ознаки монархічної влади (1 одиниця – *British Crown*), назви свят (5 одиниць, наприклад, *Christmas*), транспорт (7 одиниць, наприклад, *Marechal Niel*), зброя (8 одиниць, наприклад, *Mauser pistol*).

Загальна кількість онімів складає 3424 одиниці. Деякі з названих груп є досить суперечливими, проте автор акцентував увагу на таких словах, позиціонуючи їх як власні, а не як загальні назви.

Єрмолевич Д.І. виділяє чотири компоненти ВН. Ми розглянемо таку класифікацію онімів на прикладі речення з мемуарів Вінстона Черчилля: "In one of these years we paid a visit to Emo Park, the seat of Lord Portarlington, who was explained to me as a sort of uncle" [Churchill 1930, 2]. Компоненти ВН поділяються на такі:

а) буттєвий чи інтродуктивний – існування й предметність позначуваного. Цей компонент ніби повідомляє про те, що такий предмет існує;

б) класифікуючий – приналежність предмету до певного класу. Такий клас можна назвати денотатом імені. Денотатом антропоніму, наприклад, є люди. Такий компонент є повідомленням про те, що даний предмет – людина (ріка, будівля та ін.). Наприклад, денотатом оніму *Lord Portarlington* є людина, *Hounslow Heath* – пустеля, *Emo Park* – парк та ін.;

в) індивідуалізуючий – спеціальна приналежність цього імені для найменування одного предмету в рамках денотату. Разом компоненти (а), (б) і (в) складають згорнуте повідомлення: *"Існує така людина, що зветься Лордом Портарлінгтоном"*. Учасники певної сфери спілкування вкладають у своє мовлення фонові знання про конкретний предмет, а якщо ця сфера спілкування розповсюджується на весь мовний колектив, то із фонових знань складається індивідуалізуючий компонент значення ВН в мові, як системі [Ермолович 2001, 12]. Вінстон Черчилль надає інформацію про особу Лорда Портарлінгтона (цей персонаж є дядьком автора та володарем Емо Парку), тим самим створюючи фонові знання про носія цього імені. Індивідуалізуючий же компонент проявляється в тому, що онім Lord Portarlington іменує одну конкретну особу в рамках свого денотату.

г) характеризує – набір ознак референту, що є достатнім для того, щоб читачі розуміли, про що, чи про кого йде мова. Цей компонент, наприклад, ВН Емо Парк та Lord Portarlington, несуть наступну інформацію зі слів Вінстона Черчилля: "In one of these years we paid a visit to Emo Park, the seat of Lord Portarlington, who was explained to me as a sort of uncle". У одному реченні надається інформація про Емо Парк, який є власністю Лорда Портарлінгтона, та власне інформація про Лорда Портарлінгтона, який є дядьком головного героя. Надалі, вживаючи ці оніми, автор не пояснюватиме кожного разу, що таке Емо Парк та хто такий Лорд Портарлінгтон, оскільки ці ВН вже нестимуть достатньо повну інформацію про своє значення.

Варто зазначити, що ВН несуть певні функції в просторі мемуарів. Дослідник Воронова І.Б. виділяє такі функції ВН у художньому творі, які ми можемо застосувати також щодо мемуарного тексту:

- ВН приймають участь у створенні змістової багатомірності тексту [Воронова 2000, 17]. У даному випадку, ми знову звертаємось до індивідуалізуючого компоненту ВН, оскільки змістову багатомірність не буде створено без застосування фонових знань та досвіду автора твору, якими він ділиться з читачами, тим самим передаючи свої знання. Це у свою чергу призводить до індивідуалізації розуміння оніму, тобто до того, що конкретний онім у тексті буде мати своє одне конкретне значення. Фонові знання, з яких випливає конкретне розуміння певного оніму,

сприяють створенню змістової багатомірності тексту, невід'ємною частиною якого стають ВН;

- ВН є вербальним засобом втілення авторського задуму та художньої ідеї твору завдяки здатності концентрувати значний об'єм художньої інформації і виступати ключовими (домінантними) одиницями твору, особливо, якщо вони знаходяться в сильних позиціях тексту (заголовку, позиції початку та кінця) [Воронова 2000, 17]. Це твердження є особливо доцільним щодо ВН у мемуарах В. Черчилля, адже від них залежить основний зміст деяких відрізків тексту. Наприклад, у реченні "My father had gone to Ireland as secretary to his father, the Duke of Marlborough, appointed Lord-Lieutenant by Mr. Disraeli in 1876" [Churchill 1930, 1], якщо викреслити всі ВН, цей відрізок тексту не буде мати жодного змісту.

ВН є важливими елементами конструювання змісту тексту, що реалізують свій потенціал при розкритті певної мікротеми чи основної теми твору. Один з розділів мемуарів "My Early Life" присвячено Індії. Власне онім India зустрічається у творі 32 рази, а в цьому розділі 7 разів, тобто основна тема цього розділу будується навколо оніма India, який стає мікротемою для всього твору.

Отже, можна стверджувати, що з одного боку, у мемуарних творах використовується ономастикон, який є об'єктивним у межах цього жанру, оскільки відображає реальні події з життя автора, місця, які він відвідав, людей, з якими він зустрівся тощо. З іншого боку, варіантність ВН у мемуарному тексті може залежати від персонального вибору автора, що базується на його особистих асоціативних міркуваннях і спогадах, власних тлумаченнях подій і сприйняття особистостей. Багатокомпонентність онімів значною мірою впливає на формування змісту тексту. Вінстон Черчилль у мемуарах "My early life" показує власні спогади, переживання, враження, використовуючи велику кількість онімів, що є значним фактором для створення певного змісту твору та втілення авторського задуму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Воронова И.Б.* Текстобразующая функция литературных имен собственных: На материале эпических произведений XIX – XX вв. : автореф. дис. ... канд. филол. наук: спец.10.02.01"Русская язык"/ И.Б. Воронова. – Волгоград, 2000. –23с.
2. *Гайдук И.В.* Особенности функционирования антропонимов в английской и американской прессе : автореф. дис. ... канд. филол. наук: спец.10.02.04 "Германские языки" / И.В. Гайдук. – Воронеж, 2001. – 24с.

3. Ермолович Д.И. Имена собственные на стыке языков и культур / Д.И. Ермолович. – М.: Р.Валент, 2001. – С.12.

4. Подольская Н.В. Словарь русской ономастической терминологии / Подольская Н.В. – М.: Наука, 1978. – 200с.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. Churchill Winston S. My early life: a Roving Commission / Churchill Winston S.– NY: Charles Scribner's Sons, 1930. – 434p.

Стаття надійшла до редакції 20.04.13

Плакида Г.А., асп.,

Национальный технический университет Украины "КПИ"

ВНУТРЕННИЙ ТЕКСТОВЫЙ ОНОМАСТИКОН МЕМУАРОВ УИНСТОНА ЧЕРЧИЛЛЯ "MY EARLY LIFE"

В статье показаны основные типы имен собственных, которые составляют внутренний текстовый ономастикон мемуаров Винстона Черчилля "My early life". В центре внимания находится вариативность имен собственных, выбор которых в данном произведении зависит от персональных предпочтений автора.

Ключевые слова: ономастика, имена собственные, внутренний текстовый ономастикон, мемуары.

Plakida H.A., postgraduate student

National Technical University of Ukraine "KPI"

THE INNER TEXT ONOMASTICON OF THE WINSTON CHURCHILL MEMOIRS "MY EARLY LIFE"

This article shows the main types of proper names that create the inner text onomasticon of the Winston Churchill's memoirs "My early life". The author concentrates his attention on the proper names variants, which depend on the personal writer's choice.

Key words: onomasticon, proper names, inner text onomasticon, memories.

УДК 821.161.2 Іван Франко=030

Плющ Б.О., магістр.,

Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ІДЮСТИЛЬ ІВАНА ФРАНКА КРИЗЬ ПРИЗМУ НЕПРЯМОГО ПЕРЕКЛАДУ: ПОВТОР ТА АЛІТЕРАЦІЯ

У цій статті з опертям на комплексний зіставний аналіз розглянуто особливості відтворення окремих рис ідіостилю Івана